

CA-NOSTRA

* * * ANY TERCER NÚM. 134 * * *

QUINZENARI POPULAR * * *

INCA, 1 DE SETEMBRE DE 1910 * * *

Carta del Nunci de Sa Santedad

La protesta y adhesió que publicarem al número 132 de CA-NOSTRA, que'l Discretori de la Tercera Orde Seglar d'aquesta Ciutat dirigi al Eminentissim Sr. Cardenal Arquebisbe de Toledo, ha merescut del Ilustre Primat honrosa contestació en la carta que a continuació insertam.

Rvdo P. Fr. Pedro Cerdá

Inca

Rvdo. Padre; Ya que ha tenido la bondad de comunicarme la adhesión de esa Hermandad Franciscana, suplicole encarecidamente que completando el favor, se haga interprete ante cuantos la componen, de mis sentimientos de profunda gratitud. Su adhesión es buen testimonio de su piedad. Felicítelos por ello en mi nombre y no dude que le quedará agradecido su affm. en Cristo y s.s.

El Cardenal Azobispo.

13 de Agosto de 1910.

LA PRENSA

La prensa comenzó dando á luz la Biblia, y ha descendido hasta el lenguaje de las verduleras; como la música, la poesía y la pintura nacieron en los templos y han bajado hasta los burdeles y tabernas.

Si bien se observa, la Prensa no es más que una manera de hablar: es una especie de lengua que sólo se diferencia de la común, en que suena más alto, se hace oír con más rapidez y universalidad, y deja consignado é indeleble para mucho tiempo, todo lo que dice. Es una perfección del órgano que nos ha dado la naturaleza; es un suplemento á su debilidad, á su poco alcance, á la breve duración de sus sonidos; como lo es también la escritura, como lo son todos los signos de que el hombre se ha valido para extender y conservar su palabra; no siendo otra cosa que el más perfecto entre estos signos, una manera más perfecta de escribir y por tanto de hablar. La imprenta es á la escritura lo que son al dibujo el arte daguerreotípico, y todos los demás que tienen por objeto trasladar de un golpe al lienzo, al papel u otra tabla cualquiera, lo que la mano del dibujante no podría hacer, sino con mucho lentitud, y procediendo por partes.

Con estas observaciones se deja en claro el mérito que encierran las declamaciones que en pro y en contra de la Prensa se están oyendo todos los días: es un hecho como los

demás que existen en el mundo; es un bien cuyo abuso constituye un mal; si por esta razón se intenta condenarla, condenése la pintura, la escultura, la poesía, la música; condenése todas las ciencias, todas las artes; condenése el cuerpo del hombre, sus sentidos, su voluntad, su entendimiento, su espíritu immortal; condéñese todo cuanto hay más repetible, más santo, más augusto sobre la tierra; pues que desgraciadamente el hombre de todo abusa. Se habla de inconvenientes; ¿y dónde no existen? se lamentan los maies; ¿cuántas cosas hay que no los acarreen directa ó indirectamente, cuando no sea por otra causa, por la manera con que de ellas nos valemos? El lenguaje cuyo auxiliar es la Prensa, á la par de sus buenos efectos ¿no los produce también malos, y de trascendencia incalculable? ¿han podido olvidarse los proverbios en que la sabiduría de la experiencia ha compendiado el bien y el mal que hace la lengua, según el modo con que la empleamos?

Se habla mucho de esta *lepra de las sociedades modernas*, de ese *elemento disolvente*, usándose á cada paso expresiones semejantes. Reconocemos como el que más los daños acarreados á las sociedades modernas por ese instrumento terrible, por ese formidable agente, órgano del entendimiento é imagen de su inmensa actividad, de su fuerza expansiva, de su increíble rapidez; pero tampoco podemos echar en olvido los bienes de que le son deudoras las ciencias, las artes, la sociedad, la religión misma. Así miramos como un singular favor del Cielo la sublime inspiración que tantos beneficios nos trajera; estando de acuerdo sobre este particular con el gran Papa León X en el Concilio de Letrán celebrado en 1515, cuándo proponiéndose remediar y prevenir los males acarreados por la Prensa ya en aquella sazón, tributaba no obstante los mayores elogios al sublime descubrimiento, mirándole como un favor particular del Cielo: «ars imprimendi libros, temporibus potissimum nostris, divino favente numine, inventa, seu aucta et perpolita, plurima mortalibus attulerit commoda.»

JAIME BALMES.

Tenc per segur qu' un sistema de educación nacional no basat sobre'l coneixement de la religió, produirà un desastre nacional, més funest per l'Estat que per l'Iglesia.—DISRAELI, estadista inglés.

Aubada

L'ESTEL del jorn—ja desclou sa parpella entre boyrats—que'n rosada's desfan.
Descloles tu,—ma garrida donzella,
tos dolços ulls—mon estel ne serán.

Deixa ton llit,—la montanya es florida.
vola l'oreig—be'ls boscatges ombríus.
Alli sentats—baix lo soca envellida
venrem com cau—la plomica del nius.

Lo mes rublert—d'amorosa armonia
l'abastarem—del brancatge florit,
y tu'l durás—á la teva masia
dant als aucells—la calor de ton pit.

A nostres peus—joganera fontana
veurém lliscar—entre pedres y jonehs,
y lluny veurém—la verdor de la plana
per entre'l clar--de les fulles y 'la tronchs.

¡Com serà grat—escoltar les passades
que va mudant—lo festiu rossinyol!!
¡Com serà bell—entre boyres daurades
veure tots dos—la sortida del sol!

Quan lo seu raig,—oh gentil donzelleta,
tot just, tot just—la comence á daurar,
jo't mostrare—la senzilla caseta
que guarda'l foch—de ma rústega llar.

Jo't mostrare—com un niu d'esperança,
á sol ixent—un antich finestral,
ahont hi van—tos sospirs d'anoranza
com un perfum—de ton cor virginal.

Allí tots dos—quan dels teus te separes,
viurem contents—sense dols ni perills.
Com ha sigut—lo teulat de mos pares
serà després—lo teulat de mos fills.

Tu somriurás—tot veyent eixes coses,
un dolç: ¡T'estim!—sortirà del meu cor,
y pel camí—cullirém poms de roses
sembrant ensembs—esperances d'amor.

L'estel del jorn—ja desclou sa parpella
entre boyrats—que'n rosada's desfan.
Descloles tu,—ma garrida donzella,
tos dolços ulls—mon estel ne serán.

† F. CASAS Y AMIGÓ.

Del tom de poesies acabat d'estempar.

Tradicions Populars Mallorquines

EN PLANIOL ES GLOSSADOR (1)

Era d'Espories y trempat ferm per glosar y coneget de tota Mallorca

N'hi va haver que li posaren mal devant ets Inquisidors perposantli que feya ses gloses amb art del dimoni.

Ets Inquisidors l'envien a demanar per un traginer que tirava a Ciutat.

L'homo diu:

—Me'n hi vaig a l'acte, que qui mal no ha fet, no'n pot haver.

—Diu a sa dona.

—Tu ets sa meua costella. Allá ont vaig jo, vens tu.

Y iot dos ja li han copat cap veure que vlien ets Inquisidors.

Arriben a Ciutat, s'afiquen dins l'Inquisició, y, com es devant aquells jutjes, diu En Planiol'

—Par a la nit, vench de dia, que la serena mal'és.

—¿Que volen vosses mercés?

—¿que vol vossa senyoria?

Ets inquisidors li demamen tot d'una:

—¿Vos que sou En Planiol?

—Ja m'ho diuen de vegades.

Som vengut, feynes dexades, a veure de mi que vol,

va respondre ell, sortint com un pinyol de círrera.

A n'-ets Inquisidors els-e vengué de-nou ferm tal sortida; y, veentlo amb aquella dona a n'-es costat, li demanen:

—Y axò ¿qu'es sa vostra dona?

—Axò's es meu diamant

amb-e qui'm colch cada vespre, dona ben trempada y llesta:

no'n vòr'an de més honesta

a la Seu dia de festa,

per bé qu'estiguem mirant,

va respondre ell cop en sech.

A-les-hores ets Inquisidors varen veure qu'En Planiol no era allò que'l havien dit, y que lluny de merèixer càstich, merezia premi, y no'n tajaren pus; li varen dir que se'n potria tornar y que fes totes ses gloses que li vendrien a sa boca, sensa ofensa de ningú. Y feren qualche cosa més: un d'ets Inquisidors se posa sa mà a sa butxaca; se treu una dobleta d'or de vuit lliures, y, mostrantlehi, li diu;

—¿No duys lloc aont posar, mon germà, aquexa dobleta?

—Dins aquexa senayeta:

—¿que no troba qu'hey cabrá?

diu ell, y pará amb sa cofa des capell.

L'Inquisidor li tirá sa dobleta dedins, y En Planiol se'n torná amb sa dona cap Espories, mes xalst qu'un Pasco.

No les ne prenia axi a n'-es qui entraven dins l'Inquisició y en'veien feta qualcuna de grossa.

(1) M'ho contà un rebeynet seu, d'Espories metex, Mestr Antoni Planiol, manxador de l'orga, trempat ferm.

CA—NOSTRA

Aqueys tals ja no'n solien tornar sortir sense's seu càstich.

Allá qui la feya, la pagava.

No hi havia *spiritu-tuó*.

Antoni M.ª Alcover.

Un polític convençut

(Conversa recoida)

—¡Oh! quina alegria! cinc ó sis anys sense veurermos!

—La alegria es meua. Dues voltes som venut per ferte una visita y...

—Es natural, jo no som may aqui dedins y moltes vegades sa criada no pensa...

—No, homo, no. Es que el dia tampoc era de lo més apropiat. ¿Y que diuen per aquí de els nostros governants?

—Y qu'hem de dir, homo de Deu... Son homes sense dignidad, sense conciencia. ¿Qui ho hagues dit, un parey d'anys enrera, qu'un desgavellat com en Canalejas mos havia de jugar a la pilota. Ja tenia raó el més gran Polític del sitgle passat, quant deya qu'era s'homo que li feya més por d'Espanya.

—Jo no l'he pogut veurer mai. Ja feyen bé posantlo a sa presidència perque no més pogués tocar se campaneta,...

—Y llavors rai. Ara si que no pot anar ni en rodes... de cada dia torna més pastisser...

—Jo crec que tots ho son... En Merino a Bilbao y en Canalejas a San Sebastiá... ¡vaja! ¡vaja! lo qu'es si ells estan encara a n'-es govern es perque dins Espanya no mos quedan lleys penals. En Maura si qu'es un homo, jo per ell faria qualsevol desbarat.

—¿Que dius? —¿Que en Maura es un homo?

—Tens raó qu'es un homo, si vols es el més homo de tots els governants de dins la restauració, jo no tenc inconvenient en concèdir qu'ha sabut aturar algunes consequencies, alguns efectes de ses doctrines lliberals... pero si anaim a sa rel del mal trob que també es ben lliberal.

—¿Com es ara?

—¿Com es ara? Jo l'ho dire: y no te creuis que siga cosa de buidarte el cap. Tú sabs qu'en Maura fa molt poc temps que pronuncià un discurs, o si te agrada més un entraonament, a Carranza. Ido be: en Maura a n'-aquest discurs va regonexe que ses disposicions d'es govern eren injustes, eren exòtiques y que el modo de pensar y esser d'es poble no correspon a ses exigencies d'es govern. ¿I sabs tú lo que va resoldre devant un estat de coses tan violent?

—Tu dirás.

—La resolució va esser que'll seguiria ses llissons del gran Cánovas del Castillo: axò es qu'ell contempleria ses coses amb passivitat casi platònica y que que quant es govern hagués fet trucs y baldufes ell les aprovarà y ferà que'l poble espanyol, qu'ara no pensa amb so govern, ni se conforma en les seues exigencies, se posi un punt a sa boca y rebi aquestes lleys com a vengudes del cel. ¿Idò que te pensaves?

—Be y axò al cap y a la fi no m'extranya, perque... ¡vaja! jo si som Maurista no ho som

per ses idees... pero lo que passa... jo som empleat y quant en Maura es a n'-es totd'una son a Mallorca y... quant pujen lliberals me fan prendre els atapins cap a Continent.

Un extranger.

GLOSES⁽¹⁾

*Los peus de plata teniu
los brassos son branques d'or
y ab un mirall a n-el cor
y dins el cap argent viu.*

*Diumenge va ser lo dia
que de tú'm vaig despedit;
ja no hi ha hoguda per mi
mes, una hora d'alegria.*

*Margalides he cercades
per voreres y camins
pero no'm som encontreades.
com les que hi ha aquí dedins.*

*Totes les penes més grosses
que m'porràs dà'mi donarás:
voldrà que s'encontrés
el dia que't casarás
el meu enterro ab tes noces.*

*Enamorada hi he estat
com cap criatura nada
y l'amor ja m'ha passada
com si mai'gues festejat.*

*Quant me vaig enamorar
de la teva galària
era jove y no sabia
que cosa era festejar.*

*Quant hi vaig tot son clavells
y passions ben badiades
y quant m'entorn, sopegades
mates, penyes y ravells.*

*Dia y nit estich pensant
qui serà lo venturós
cara de claveli hermos
careta de diamant.*

*S'estimat se pensa esser
sa marilla d'aquest món
y jo tant lletja com som
tant com et me p'ns voler.*

*Margalida, Margalida
no me cans de mirarte:
a los meus ulls vens a sé
un brot de murta florida.*

*Margalida, pecates
qu'a bon lloc no sigues nada
la teva cara no n'es
de ciutadana y pages,
sino de monja tancada.*

*Totes les meues quimeres
jo les vos esplicaré
caixò trobau qu'està bé
mare y fia esser guerreres.*

*No beren, ni sop, ni din
pensant en vos, a vegades,
y s'amor a carretades,
a cavostrà la traguin.*

*Quant veig que te n'-ets d'anar
del meu cor se fan esquerdes.*

(*) Anant per fora-vila, he recollides cançons ben nostres.

Les anirem publicant, per veure si desterram aquell invasió de coples zarzueleres, que no diven resal cor.

Voldria porê enramar
el camí qu'ets de passar
de murta y de canyes verdes.
recohides pen
JOAN CAPÓ

A n-els Seminaristes

S'es publicat el programa del TERCER CERTAMEN PERIODÍSTIC «ORA ET LABORA»

Consta de coranta feries variadíssimis, dividits en cinc seccions: *Propriament periodística, Literaria (prosa), Literaria (verso), Científica y Social.*

Els premis son els següents: Una ploma d'or, de la Associació Nocial; *Docentes cincuenta pessetes*, del Excelentíssim Sr. Arquebisbe de Sevilla; *Docentes suscripcions regalades per un any* concedides per altres tantes publicacions catòliques, y *UNA PLOMA DE PLATA*, de la Secció de Propaganda.

El Programa s'envia gratis a tots els Seminaristes qui'l demanin al Director de ORA ET LABORA, Seminari de Sevilla.

Cronicó d'Inca

Agost de 1910

Dia 20.—Sant Bernat. Sa monja heu encen y el frara heu apaga diu l'adagi. Lo qu'es enguany la Senyora Caló treu revert y mos fa suà s'entre-tela. L'estrenyat d'aigo de cada dia es més grossa. En molts de pous que may s'hi havia acabada s'aigo están axuts, axuts, y a moltíssimes cisternes seguit han de fer provicions. Sovint se véven carros que tragen aigo en corlaroles o bogois pagant-la a 2 reals la carretada d'alguns pous forts que hi ha, gracies a Deu, a Inca. Els Pous públics que existexen per les entrades de la Ciutat, y que en temps passat estaven abandonats y alguns tapats, l'Ajuntament, ab bon acert, los ha fet arreglar, puis resulten en vènes abundants d'aigo bona.

Dia 25.—El preu del bessó de metla aumenta a nostre mercat alegrant nostra pagezia. Se paga a 96 pessetes 50 céntims el quintà.

Dia 27.—Els periòdics publiquen el verdicte dels productes presentats a la Exposició Regional de Palma.

Llegim que'ls premis obtenguts pels inquers no son molt afalagadors per l'industria d'Inca. No ho negam, però s'ha de tenir en conta que'ls inquers no concorregueren a la Exposició en no ser ab un nombre ben insignificant, a diferència d'altres pobles que hi tenien una representació ben notrida. A Inca no s'han fet càrrec de l'importància d'anunciar els seus productes; y els qui mos hem aficats en setmanaris inquers, sabem que la majoria dels anuncis que se publiquen son *cercats y regalats*, per no entendre aquell sentenció mot: *qui més anuncia més ven.*

De totes maneres: els pocs expositors que se presentaren d'Inca son estats agraciats en les següents distincions:

DIPLOMA DE MEDALLA D'OR

D. Marcelo S. O'rryán pels seus texts. (Es una fàbrica qu'està a n-el carrer de

Mallorca que confecciona meriollos y altres treballs de punt molt ben dexats en perfacció y esment.)

DIPLOMA DE MEDALLA DE PLATA

D. Sebastià Gelabert, per ses begudes gaseoses.

En Bartomeu Mateu per id. id.

En Francesc Fiol, per les seves fotografies industrials.

(Aquest jove ha fet el mossatje a la famosa sucursal d'en Napoleón de Palma y no fa molt que a casa de sos pares, a la piazza del Sol, (devant sa pescateria), ha obert son establiment ab una esplèndida galeria proveïda de abundant aparato per donar les clarors segons conveni y presentar paissatges a tots els gusts. A l'entrada de casseva té una exposició de retratos qu'es veu sovint visitada pels intel·ligents pel gust artístic que sol donar a sos treballs fotogràfics.)

L'honor Bartomeu Payeras, id... id..

(Estrenyant no veure cap menció per una pintura presentada per l'amic Payeras, de qui havien sentides grosses alabances y sabent qu'entre'ls admiradors de tal estudi hi figura el Sr. Marqués de Vivot, persona molt entesa an'aquestes matèries, hem acudit a son mateix autor per saberne notícies, el qual nos ha mostrat una nota; en que li feyen saber que son treball tenia, com ses fotografies, diploma de medalla de plata y que, tal vegada, quedá dins el tinté per descuit dels qui darèn ses notes els periodistes.

A tots los donam l'enorabona.

Dia 29.—Se venen algunes partides de bessó 102-pessetes. La notícia s'escampa com a una bona nova.

Septembre 1910

Dia 1.—El bessó torna a devallar fins a 92 pessetes. La decepció es gran entre'ls pagesos. Se diu que obreeix a casos de cólera que hi ha a Marcella.

—D. Ignaci Figuerola, Senyor dels grans magatzems de Sant Joseph nos fa saber qu'en el sorteig verificat avuy dels dies habils del mes passat, ha correspost al dia 2.

BOLLETÍ COMERCIAL

Preus que retgiren dijous passat

	Pessetes:	
Bessó	el quintà de	a 92'50
Blat	la cortera de	a 17'00
Xeixa	id	a 18'00
Ordi	id	a 10'60
Ordi foraster	id	a 09'50
Sivada	id	a 08'50
Idem. forastera	id	a 07'50
Faves cuitores	id	a 18'50
Idem orinaries	ld	a 18'00
Idem. pel bistí	id	a 17'00
Blat de les indies	id	a 16'00
Monjetes de confit	id	a 30'00
Idem. blanques	id	a 27'00
Safrà s'unsa	id	a 03'00
Ous	dotzena de	a 01'59

† Nostros amics difunts

Dia 25 del més passat morí a Sa Pobla Sor Maria Lluïsa Franciscana, confortada ab la recepció de Sagraments.

Aquesta bona religiosa, feya la friolera d'una cinquantena d'anys que se dedicava a l'ensenyansa del poble y vint que'ls favorits del

seu labor escolar eren les allotes de Sa Pobla, en quin poble la ploren com a una bona mare.

Ha morta sens poder deixar un maravadi a ningú del seu agrado, apesar dels seus llargs anys d'ensenyansa als pobres y desvenguts: tota la seva retribució personal consistia ab un plat a la taula l'hora de refacció. Ven-aquí lo que dona dèmunt la terra la heròica vida religiosa tant perseguida per nostros Governants, que si tenen una mica de conciencia, haurien d'aplaudir y admirar com a un gran element de bondat y cultura per ennoblit y moralizar el poble qu'ells embruteixen, al menos indirectament, en les males enteses llibertats que li donen.

La recompensa dels seus treballs y virtuts l'haurà trobada ara, Sor Lluïsa, tota a n-el Cel, dont la vejem per llars sitges.

* * *

Els amics esposos D. Marià Aguiló y D. Ayna Aguiló, aquests dies ploren la pèrdua d'una preciosa nineta que'n la curta edat de 4 anys y mesos ha volat a la Gloria.

La consideració de qu'es a n-el Cel serveva de consol als cristians esposos, qu'es el millor bé que podem desitjar tots qui pelegrinam per aquesta vall de llàgrimes.

* * *

També han Mort dins pocs dies importants persones d'aquesta Ciutat que mereixen qu'en fesssem menció a n-aquestes cròniques.

D. Pere Amer, antic Farmacèutic de la Ciutat, persona molt amable que passava y era molt il·lomsnera.

L'Amo'n Juan Fornés, de cal Emperador, cunyat de D. Pere Ferrer, Procurador y oficial de escrivania d'aquest Jutjat.

La Madona, Magdalena Beltrán, de can Gareta, mare del Procurador D. Pere M. Segui.

D. Sebastià Borrás, després de llarga malaltia: Metje qu'en el seu temps treballà molt per servir els malalts d'aquesta població.

Finalment, mos ha deixat ab una mort casi repentina en Rafel Mateu, jove molt simpàtic y diligent que s'havia fet popularment estimar per lo bé que servia els parroquians de la Agència (Putxet) de l'honor Juan Beltrán.

Deu N. S. haja trobat en estament de gracia les ànimes d'aquests amics difunts y don a ses respectives famílies el conhort de la conformança cristiana, que nosaltres de bon deveres los desitjam a totes y en cada una en particular.

R. I. P.

PUBLICACIONS REBUDES

POESIES d'En F. Casas y Amigó ab un pròleg d'En Marià Aguiló y Fuster, Mestre en Gay Saber.—Aquesta Tercera edició es sortida notablement millorada en hermoses vinyetes y aumentada ab un retrato y un facsimil de la firma del Autor.

Es un bell tomet d'una cinquantena de composicions de notable variació poètica, puis l'autor ab devot entusiasme tant canta les místiques anjorans del cel com les pures amors de la terra; però si's nota bé tota l'escala de temes de la seva lira està condensada en dos mots: Fé y Patria qu'eren les cordes més vibrants del cor de n-Amigó.

Els cors escullits que s'agraden de sentiment delicats, be n'hi trobarán de belleses y idees alevades en aquest volúm que recomenà a tots els devots de la poesia sana, cullida del agre de la terra. Agraim al editor, D. Miquel Casals, l'exemplar que mos ha enviat.

A n-aquesta Administració en tendrem existència.

Aquest setmanari se publica ab censura eclesiàstica.

